

RÖDSPOVEN

Nr 1 Januari 2005

Meddelande från Linköpings fågelklubb

Klubblokal: Drottninggatan 34a
582 27 Linköping

Telefon: 013-13 39 86
Postgiro: 87 26 50-7

Linköpings Fågelklubb är en självständig ornitologisk förening för Linköpingstrakten, med uppgift att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan, att hos allmänheten väcka och underhålla intresset för fågellivet, samt hos medlemmarna bidra till ett ökat ornitologiskt kunnande.

Medlemsavgiften för 2005: Familj 200:-, enskild medlem 125:-, under 21 år 50:-

Klubbens styrelse:

Ordförande:	Kjell Carlsson	013 - 17 45 13	kjeca@ifm.liu.se
Vice ordförande:	Olof Hjelm	013 - 10 56 83	olof.hjelm@telia.com
Sekreterare:	Mats Berggren	013 - 13 23 57	mats.berggren@vti.se
Kassör:	Arne Carlsson	013 - 21 30 75	arne.carlsson@vti.se
Ledamöter:	Thomas Wallin	013 - 28 95 67	thomas.wallin@folksam.se
	Per Thörnqvist	013 - 605 40	per.tornqvist@edu.motala.se
	Magnus Elfving	0702 - 19 51 45	magnus.elfwing@home.se
	Claes Nilsson	0703 - 73 63 63	claes.nilsson@corren.se

Biblioteks- & lokalansvarig: Mats Berggren

Fågeltornet i Nybro Per Thörnqvist
Fågeltornet i Kungsbro Olof Hjelm
Fågeltornet i Sättunaviken Claes Nilsson

RÖDSPOVEN - medlemsblad för Linköpings Fågelklubb.

Utkommer med två nummer per år.

Redaktion: Lisa Carlsson 013 - 17 45 13
Ulf Samuelsson 013 - 706 74

Omslagsbild: Häger Foto & bearbetning Anders Fåk

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

När det närmar sig jul och nyår tenderar man ofta att sätta sig ner och försöka summera året som gått. Jag brukar göra det även angående fågelåret. För mig och fru Lisa har det varit ett ganska speciellt år; vi har köpt hus vid Svartåmyningen och dessutom fått vårt första barn. Det har givetvis betytt många saker på många plan, och vad fågelskådningen angår har det inneburit att vi inte har lämnat Östergötland en enda gång i skådarsammanhang. I och för sig känns det lite tråkigt med ett helt år utan till exempel besök på Öland, men samtidigt lär man sig att uppskatta skådningen på hemmaplan. För vår del har en av skådarårets höjdpunkter varit ringmärkarplatsen vi jobbat med vid Stångåmyningen. Det är en del av ett projekt som heter CES (Constant Effort Site), och som syftar till att övervaka häckfågelfaunan i olika miljöer i Sverige. Man fångar och ringmärker fåglar på samma sätt i minst fem år i rad, och kan på så sätt få en uppfattning om populationsförändringar. Vår plats ligger i bladvass, och det finns också CES-platser i lövskog och buskmark. Än så länge är alltför få platser anslutna till projektet, men det blir fler för varje år, och därmed bättre möjlighet att bedöma hur det går för våra vanliga svenska fågelarter. Om man ska hinna utarbeta skyddsplaner för arter som minskar, gäller det att i tid märka vad som är på väg att hända! Där tror jag att CES-projektet har mycket att bidra med. Till vår stora glädje kommer mannen som är ansvarig för CES i Sverige till Naturcentrum och håller föredrag den nionde mars. Missa inte det! Dessutom

innebär ringmärkning nästan alltid spännande upplevelser. Att betrakta en pungmes i handen är fantastiskt, och att först fånga två gamla gräshoppsångare, för att någon månad senare fånga en årsunge och kunna konstatera att häckningen har lyckats - det kan fortfarande värma en, mitt i smällkalla vintern!

Något som kan tyckas långsökt är kopplingen mellan det amerikanska presidentvalet och fågelfaunan, men jag tycker ändå att det är värt att nämna som en viktig händelse under fågelåret 2004. Oavsett vad man tycker om republikanernas och demokraternas politiska program i övrigt, måste man konstatera att det är mycket allvarligt att USA fortfarande vägrar att underteckna Kyotoavtalet om minskning av koldioxidutsläppen. På några års sikt kommer växthuseffekten med stor sannolikhet att få mycket stora effekter på vår fågelfauna - inte minst fjällfåglarna kommer att drabbas - och vi måste ta i med krafttag för att få bukt med detta. Tyvärr innebär utgången i valet att sannolikheten för en ändrad attityd i den amerikanska politiken är liten. Nu kommer Kyotoarbetet ändå att starta, och vi får hoppas att åtminstone några av målen nås även utan USA:s delaktighet.

Nåja, det kommer nya år, nya val och nya fågelupplevelser. Min förhoppning är att ditt fågelår som gått har varit givande, och att 2005 blir ännu bättre!

Kjell Carlsson, ordförande

I februari startar den omtalade ungdomskursen för både tjejer och killar mellan 13-16 år. Kursen ger dig bättre kikärvana, snygga kryss, roliga skådarupplevelser och en bred grundkunskap. Du lär dig bland annat artbestämning, fåglarnas fjäderdräktsuppbyggnad och fåglarnas koppling till speciella miljöer. Vi varvar inneträffar med exkursioner. Transporter kommer att ske med privatbilar varför viss föräldramedverkan krävs. Bilförare erhåller 16 kr/mil som delas av samtliga i bilen (förare och passagerare). Logikostnad betalas av deltagaren som också ansvarar för egen mat i samband med exkursionerna.

Kursen kostar i övrigt ingenting; det enda som krävs är medlemskap i fågelklubben samt lust att lära sig mer om fåglar!

Anmälan till Thomas Wallin senast 15 januari 2005. Telefon arbete 28 95 67, hem 33 22 60.

Program

Inneträffarna är i fågelklubbens lokal, Drottninggatan 34a, och tiden är 19-20.30. Ledare på kursen är delar av fågelklubbens styrelse: Thomas Wallin (TW), Kjell Carlsson (KC), Olof Hjelm (OH), Per Törnquist (PT), Claes Nilsson (CN) och Arne Carlsson (AC).

7 feb: inneträff med kursintroduktion och presentation av kursledarna. Fågeltopografi och rovfåglar. TW & PT. Vi rekommenderar föräldranärvaro då vi informerar om förutsättningarna för kursen.

12 feb: exkursion 9.00 – 12.00. Vi letar rovfåglar och andra övervintrare. TW & PT.

28 feb: inneträff om ”gråa fula fåglar” - trutar, piplärkor och annat lämpligt inför västkustresan. KC.

9 mars: föredrag på Naturcentrum 19.00. Thomas Pettersson visar bilder och berättar om CES-Sverige - ett ringmärkarprojekt för övervakning av svenska häckfåglar.

12–13 mars: exkursion till Getterön och andra västkustlokaler. Sällsynta trutar, havsfåglar och de första vårfåglarna!? Vi övernattar på vandrarhemmet i Getterön. PT.

14 mars: inneträff om ugglor och spettar. OH.

19–20 mars: exkursion till Kärnskogsmosse med fokus på ugglor, spettar och skogshöns. OH.

4 apr: inneträff om sjöfåglar. CN.

9 apr: exkursion till Häradskär i östgötaskärgården. Ejdersträck (med praktejder!?) och tidiga tättingar. KC.

3 maj: guidning Sättunaviken 18.00 – 20.00. Ungdomskursen stöttar TW och AC med guidning för vårfågelintresserade.

9 maj: inneträff om gula, bruna, gröna och grå sångare. KC.

21 maj: CES-ringmärkning vid Stångåmynningen. KC.

28 maj: exkursion till Omberg med sikte på mindre flugsnappare, lundsångare och andra sångfåglar. OH.

30 maj: inneträff om lång- och kortbenta vadare. CN.

9 juni: grillkväll vid Rosenkällasjön med efterföljande nattsångarexkursion. TW & CN.

VÄLKOMMEN!

Nu är det vinter och de flesta fåglarna befinner sig på annan ort. Dock kan man om man har tur och tålamod få se ett och annat i Linköpings omedelbara närhet. Det bästa stället är då Nykvarnområdet och vattenutsläppet från reningsverket. Det vattnet håller alltid en lite högre temperatur än Stångåns vatten och fryser därför inte. Det bästa stället för observationer är träbryggan mitt emot reningsverket. Dit kommer man lättast genom att gå norrut under ringleden från Nykvarn eller att köra Roxengatan från Tornbyvägen ner till ån. Väl på plats gäller det att koncentrera sig. Det man kan ha turen att se är tex smådopping, även om förra årets tre övervintrare faktiskt sågs bli uppätta av hägrar. Hägrar ser man gott om under förutsättning att övriga vattendrag har lagt sig. En annan trevlig bekantskap, som kan ses som årlig övervintrare, är kungsfiskare. Den lilla juvelen sågs ofta förra säsongen sittandes på ett metallrör strax nedströms

utloppet. Enstaka krickor eller bläsänder kan gömma sig bland gräsänderna och rörhönor ses ibland. Har man ytterligare tur kan man få en skymt av eller höra forsärla som förra året övervintrade vid reningsverket. Den pendlade mellan reningsverket och fallet vid Tekniska Verket. Vid det fallet kan man dessutom, vid lämplig vattenföring, leta strömstare, som annars enklast ses i Glyttingebäcken eller nedströms Bergadammen. Om du inte har tröttnat på Nykvarnbesöket kan det löna sig att gå längs Stångån ända ut till mynningen. Du har då chans på varfågel (kolla busktopparna) och havsörn (på Roxenisen och speciellt kobbararna). Dessutom kan det dyka upp gråsiskor, steglitsor, stjärtmesar och annat kul. Det var också här en jaktfalk övervintrade för ett antal år sedan. Så håll ögonen öppna!

Per Törnquist

Hägerinventeringen i Linköpings kommun = 1 häckning?!

Endast en häcklokal för gråhäger i Linköpings kommun!

Under 2004 var gråhäger riksinventeringsart. Arten har under sommaren eftersökts på ett antal tidigare kända lokaler och upprop har gjort i olika tidskrifter m.m. Resultaten från denna inventering är ganska förvånande då den enda kända häcklokalen i Linköpings kommun är vid Nykvarn, Linköping, där tio bon hittades. Gamla lokaler som Järnlunden, Grävsten m. fl. har visat sig tomma. Men är detta resultat verkligen riktigt? Gråhäger är ganska väl spridd i kommunen och ses dagligen på flertalet lokaler. Kan det verkligen vara så att de kommer från mer avlägsna kolonier?

Om du känner till någon häckning (även enstaka) av gråhäger i Linköpings kommun under 2004 så tveka inte att kontakta undertecknad. Det går fortfarande bra att komplettera det annars magra resultatet för inventeringen.

Olof Hjelm (olof.hjelm@telia.com)

Ängshöken (*Circus pygargus*) är en ganska liten kärrhök, som utmärker sig av en lätt, nästan dansande flykt. Arten häckar i öppna landskap som stäpper, hedar, alvarmark och i mosaikartade jordbrukslandskap. Boet placeras insynsskyddat, ofta i närhet till våtmarker. Ängshöken lever främst av smågnagare, men också av fåglar och större insekter. Under tidigare epoker har människan varit en viktig predator på ängshök genom äggsamlade, men det är tack och lov ovanligt idag - nu är de viktigaste predatorerna på arten räv, kråka och duvhök. Äggen läggs i slutet av maj, kläcks ungefär en månad senare och i slutet av juli eller början av augusti är ungarna flygfärdiga. Ängshöken är en tropikflyttare, som spenderar vintern på den afrikanska savannen söder om Sahara. Fåglarna lämnar landet i augusti-september. Återfynd av ängshökar ringmärkta i Sverige saknas helt från den iberiska halvön, medan några finns från Italien. Det antyder att många av våra ängshökar sträcker ganska rakt söderut, passerar Medelhavet via Italien för att sedan sprida ut sig söder om Sahara.

I Europa finns uppskattningsvis 35 000 par ängshök, varav kanske 25 000 i Ryssland. I Sverige är arten ovanlig och fåtalig med bara 55-75 häckande par i landet. Den största populationen finns på Öland med ungefär 45 par, och i inlandet förekommer varierande antal häckningar i Skåne, Småland, Västergötland, Östergötland, Uppland och i ytterligare några landskap. I Östergötland har det under senare år häckat ängshök på några få ställen. I närheten av Svensksundsviken har det funnits ett till två par, och möjligtvis häckar arten också med något par på slätten mellan Roxen och Tåkern.

Ängshöken är rödlistad i kategorin ”starkt hotad”. Populationen i Sverige är i princip stabil, men antalet individer är helt enkelt

så få att arten ändå löper risk att dö ut i landet. I andra delar av utbredningsområdet, framför allt i Sydvästeuropa, minskar populationerna. Vilka är då hoten? Ja, förr i tiden var alltså äggsamling ett reellt hot, men idag är störning vid häckningsplatserna en viktigare hotfaktor vad gäller människor som rör sig i naturen. Jakt längs flyttningvägarna kan spela viss roll - flertalet återfynd av ringmärkta ängshökar härrör just från skjutna fåglar. Det största hotet är dock att artens biotoper försvinner. Improduktiv, öppen mark odlas upp, växer igen eller planteras med skog. På de agmyrar och alvarmarker på Öland där arten har sitt huvudfäste i landet är igenväxningen troligtvis det absolut största problemet. Jordbruksmark finns det förvisso att häcka på, och i Sydeuropa finns många av de häckande ängshöksparen just på åkrar. Men det är inte alltid åkrar fungerar. Ett problem är skördemaskiner som förstör bon. Den ökande höstsådden gör att fälten kan skördas tidigare, med risk för förstörda ängshökbon - samma sak gäller för övrigt andra jordbruksfåglar, som tofsvipa. I enstaka fall kan bon skyddas genom att jordbruksmaskinerna kör runt dem och lämnar en skaplig skyddszon runt. Denna procedur kräver dock att ett stort antal bon på jordbruksmark övervakas, och naturvården har knappast sådana resurser. På lång sikt är denna metod troligtvis inte tillräcklig för att skydda arten. Om jordbrukslandskap ska fungera för ängshökar, krävs också ett småskaligt och mosaikartat jordbruk, med inslag av våtmarker. Detta hänger säkert samman med möjlighet att hitta smågnagare och annat ätbart i tillräcklig mängd. Att dagens jordbruk ofta är stora, sammanhängande monokulturer utan våtmarker och andra ”odlingshinder” gör alltså möjligheten för ängshökar att utnyttja jordbruksmark mindre.

För att behålla en stabil population av ängshök i Sverige är det alltså framförallt två saker som vi behöver arbeta för: öppna, betade marker där igenväxningen bromsas, och ett småskaligt och varierat jordbruk, gärna med inslag av trädor. Dessa förändringar skulle ge hopp för de karismatiska ängshökarna, som vi vill

fortsätta se vingla fram över öländskt alvar eller östgötsk jordbruksbygd! Dessutom gäller problematiken för ett flertal andra arter. I viss mån kan man säga att om vi lyckas skapa ett landskap där ängshöken trivs, har vi också förbättrat de generella förutsättningarna för en hög biologisk mångfald i jordbruksbygden.

Kjell Carlsson

Fotofrågan

Ängspiplärka eller trädpiplärka???

Foto: Kjell Carlsson

Svar på sista sidan.

Betala medlemsavgiften för 2005 - I vår händer det EXTRA MYCKET!

Vill du fortsätta att vara medlem i Linköpings fågelklubb - få Rödspoven, bli inbjuden till föredrag & exkursioner och bidra till naturvård och fågelskydd? **Javisst!**

Betala medlemsavgiften för 2005 genom att använda bifogat inbetalningskort!
Medlemsavgiften är (fortfarande) 125 kr för enskilda och 200 kr för familj. Ungdom under 21 betalar 50 kr. Om du nyligen har flyttat kan du också ange den nya adressen på inbetalningskortet.

Varmt välkommen till ett nytt spännande år med Linköpings fågelklubb!

EXKURSIONSRAPPORTER
juni-december 2004

Häradsjär 3 oktober

Den årligt återkommande höstexkursionen till Häradsjär lockar fågelskådare från hela Östergötland. 32 laddade tjejer och killar i alla åldrar hade den här gånget nappat på resan, som är ett samarrangemang mellan Linköpings fågelklubb och Fink, fågelklubben i Norrköping. Redan 06.30 gick båten från Fyrudden för vidare färd mot "Skäret", så det blev tidig uppgång för de allra flesta. Väl på plats började de flesta direkt att bevaka sträcket, ett sträck som just den här dagen inte var speciellt imponerande. Trots det gick det några hundra prutgäss under de tio timmar vi besökte ön, vilket säkert glädde de flesta. Prutgås ses ju väldigt sällan på de östgötska inlandslokalerna, men är desto vanligare ute vid kusten i oktober. Bland övriga gäss sågs även vitkindad gås, bläsgås och sädgås. En kustlabb sågs sträcka söderut och änder som bergand, stjärtand, bläsand och skedand gick också förbi i varierande antal. Nej, sträcket var inget vidare. Desto mer intressant var det

att spana efter rastande tättingar. Ganska snabbt stod det klart att ön formligen kryllade av kungsfåglar. Var man än gick sågs och hördes de små kungsfåglarna i buskarna, framförallt i området runt Alkärrret. Här fanns läge att hitta något riktigt spännande! Vi hade precis börjat finkamningen av buskar och snår när det fina vädret från gryningstimmarna förbyttes i mörka moln och ett intensivt regnande. Visst, vädret var helt enligt prognoserna, men ändå... det kändes bittert att behöva söka skydd för regnet istället för att leta tättingar. Det blev några timmar under tak innan gruppen återigen gav sig ut på tättingjakt. Tyvärr uteblev de riktigt intressanta arterna, en sent rastande rödstjärt var nog det roligaste vi lyckades vaska fram under dagen.

Kanske var vi lite tidigt ute för sibiriska arter som taigasångare och kungfågelsångare, som just den här hösten setts ända in i november på flera ställen runt om i landet.

Claes Nilsson

Tåkernekursion 5 september

Det var en strålande morgon, då vi åkte två varv i Tiftrondellen, för att säkert artbestämma ormvråkarna som satt på en vägslykt. Den ena var ovanligt ljus på gränsen till att kallas Börringevråk. Vi var fem tappra i vår bil som trotsat de naturliga drifternas och gått upp tidigt en söndagsmorgon. Jag berättade för medpassagerarna om en fantastisk lördagsmorgon vid Stångåmynningen dagen innan, då tre blåhakar hade fångats. Jag gjorde det helt klart att vi inte kunde räkna med en sådan tur. Resan till Tåkerns fältstation gick enligt planerna och där träffade vi de övriga exkursionsdeltagarna. Vi traskade ut till ringmärkarsmedjan ackompanjerade av tranor och grågäss. Väl framme blev vi mycket väl omhändertagna

av Lars Gezelius och Karl Martin Axelsson. De berättade lugnt och pedagogiskt om ringmärkningsverksamheten vid Tåkern och visade oss hur man vittjade näten och ringmärkte. De vanligaste märkarterna för dagen var rörsångare, sävsparv och sävsångare. Helt plötsligt hördes en vaktel spela och det hade tydligen varit två tidigare på morgonen. Varje nätrunda följdes av stor spänning. Skulle det dyka upp något nytt? Det gjorde det nästan hela tiden. Vi närstuderade hur man kan identifiera en sävsparvshane och lärde oss lite om dess ruggningscykel. Vi såg rödhake. Efter ett par rundor var det frukostdags och när de som gått rundan sa att det bara var lite rörisar såg de lite hemlighetsfulla ut. Gerza såg mer än hemlighetsfull ut. Han sken som en sol.

”Vi har fångat en blåhake. Den första för Tåkern på flera år.” Det blev en välfotograferad blåhakshona och flera av oss fick våra första hållkryss på blåhake. Solen hade börjat värma upp nejderna och med värmen kom pjingandet från skäggmesarna som ett brev på posten. Vi hade turen att fånga en av de näpna änglalika varelserna, en hona. Även hon blev väldokumenterad. Det är fantastiskt vilka korta vingar de har jämfört med sångarna. Vi tackade ringmärkarna och fortsatte till Stora Lunds naturreservat där medhavd lunch intogs. Det ornitologiska utbytet vid lunchtid inskränkte sig till två nötkräkor. Vi gjorde ett snabbstopp vid Vätternrummet och ett besök där kan rekommenderas till naturintresserade barnfamiljer. Det är ju alltid kul att se våra sötvattensfiskar live, även om gäddan var i minsta laget. Några av oss kunde inte få

nog av Tåkernbygden och vi styrde kosan till Sjötuna udde. Det visade sig vara ett lyckokast. Tåkern visade upp sig från sin vänligaste sida och det myllrade av fåglar. Ibland kan Tåkern för mig vara bara vass. Det var den alltså inte idag, utan helt fantastisk. Simänder i mängder där man utan några större problem hittade stjärtänder. Brunänder i fantastiska antal. Sothönor i tusental. Två havsörnar, varav den ena kom från Hovhället och närmade sig oss, under det att hundratals grågäss lyfte. Till slut var den så nära att den täckte hela kikärfältet. Fjäderdräkten och stjärten var jämnbrunspräckliga och fräscha. Den var följaktligen född i år. Då undrar man ju var? Efter nästan en hel dag i fält är jag mör men efter en sådan här dag är jag åtminstone inte av den åsikten att Tåkern bara är vass.

Per Törnquist

Bra första häcksåsong i Rosenkällasjön

Häcksåsongen är över för i år och det är dags att summera första säsongen i den nya

Rosenkällasjön. Som många hoppats på etablerade sig snabbt svarthakedoppingarna i sjön och upp till tre

eller fyra par häckade. Även smådopping häckade med minst tre par. Totalt genomfördes mellan sex och åtta häckningar då smådoppingarna fick fram flera kullar. Små dunungar sågs långt fram på häcksäsongen och det är faktiskt möjligt att något par producerade tre kullar. Den högsta dagsnoteringen är fjorton smådoppingar samtidigt! Smådoppingarna bjöd också på ett intensivt spel och hördes många försommarnätter spela på flera platser i sjön. Den art som dock svarade bäst på nyskapandet av sjön var sothönan, och i juli kunde ett tjugotal ungvullar ses i sjön. Sothönans mindre släkting rörhöna häckade med ett par. Skratmåsen etablerade sig ganska sent i sjön men ca 35 par skred till häckning och ett tjugotal ungar kunde ses. Som mest sågs 140 adulta eller fjolårsungar i sjön samtidigt. Av änder häckade gräsand (ca 5 ungvullar sedda) skedand (7 juv) och knipa (ett par ungvullar sedda). Vigg översomrade med ca 15 fåglar dock utan att någon häckning konstaterades. Rastande änder dominerades annars av gräsand, kricka och några mindre flockar bläsand. Årta sågs vid ett tillfälle 15.5. Av vadarna genomförde tofsvipa ca fem häckningar, tre par mindre strandpipare sågs på olika platser i sjön men det är osäkert hur många som verkligen lyckades med häckningen. Minst en pulli sågs i juli. Enkelbeckasin var vanlig och sannolikt häckade några par skogssnäppa och drillsnäppa i sjön och en rödbena spelade en tid på lokalen dock utan att skrida till häckning. Lokalen kom att bli en bra rastlokal för sensommarsträcket av tringavadare (grönbena, gluttsnäppa, svartnäppa m.fl.). Tillfälligt sågs rastande spovsnäppa och

kärrensäppa samt kanske mest oväntat tre smalnäbbade simsnäppor 28-29.5. Rovfåglar sågs ibland kring sjön och värt att notera är flera observationer av bivråk, havsörn, brun kärrhök och fiskgjuse. Hackspettarna finns representerade med större och mindre hackspett, gröngöling och spillkråka. Av tättingar så kom sädesärta att svara snabbt på den nya sjön. Flera par häckade runt sjön och arten var vanlig under sensommaren, vilket kanske tyder på att den även var intressant som rastlokal. Lite oväntat gjordes flera fynd av försärla mellan 4.7 och 16.8. Som mest sågs en adult hona och två ungvullar. Sannolikt rör det sig dock inte om en häckning på lokalen, utan fåglarna härstammar antagligen från en häckning i närheten. Av övriga observationer kan nämnas järpe i juli, upp till två spelande gökar, sparv-, katt- och pärluggla och en varfågel under februari och mars.

Många Linköpingsbor, såväl skådare som andra, har fått upp ögonen för Rosenkällasjön. Med fortsatt god bevakning kommer säkert fler skojiga observationer göras. Ett besök i skymningen en varm försommardag kan verkligen rekommenderas. En sådan kväll kan bjuda på spelande smådoppingar och olika vadare inramat av en mäktig kör med bl.a. flera dubbeltrastar. Kanske ropar också en kattuggla i ekdungarna i närheten. Det blir extra spännande under 2005 att se om doppingarna kommer tillbaka och om den ökade vegetationen i sjön ger andra arter som kanske småfläckig sumphöna och andra trevliga fåglar.

Olof Hjelm

Kallelse till årsmöte

Härmed kallas alla medlemmar till årsmöte med Linköpings fågelklubb, söndagen den 27.2 klockan 15.00 i Naturcent rum, Linköping. I år samarrangeras mötet med Ölofs årsmöte som går av stapeln 14.30.

På mötet bjuds det inte bara på kaffe, det bjuds också på

Anders Wirdheim

som ska visa bilder och prata om **Sydafrikas fågelfauna** och fågelskyddsorganisationen **BirdLife International**.

AKTUELLA OBSERVATIONER
i Linköpings kommun juni till december 2004

SVNR=Svartåmynningens naturreservat, Roxen

Spetsbergsgås: 1 ex SVNR 27.8, 2 ad Sättunaviken, SVNR 1.10, 1 ex Härnaviken, SVNR 26.10, 1 ex Norrbysjön 26.10.

Bläsgås: 2 ad & 2 1K Staby, Källtorpet, Rystad kyrka 9.10.

Fjällgås: 2 ad Sättunaviken, SVNR 30.9-1.10. En av dessa fåglar sågs också i Härnaviken 2.10.

Stripgås: 1 ex Härnaviken, SVNR 11.10.

Gravand: 1 ad Sättunaviken, SVNR 15.6-16.6, 2 ex SVNR 26.6, 1 ad SVNR 14.7-15.7, 1 ex Sättunaviken, SVNR 26.7-30.7.

Snatteband: Största antal under hösten var 71 ex SVNR 1.8.

Stjärtand: Största antal under hösten var 50 ex Sättunaviken, SVNR 19.9.

Bergand: 1 hona Sättunaviken, SVNR 17.9, 9 honfärgade Sättunaviken, SVNR 27.10, 1 hona Nybro, SVNR 31.10, 2 honor Plattformen, Nybro, SVNR 1.11.

Alfågel: 1 ex SVNR 27.10, 2 ex Plattformen, Nybro, SVNR 30.10.

Sjööorre: 1 ex Norrbysjön 26.10, 28 ex Plattformen, Nybro, SVNR 30.10, 3 ex Plattformen, Nybro, SVNR 2.11.

Svärta: 3 ex Bergs slussar, Roxen 27.10.

Salskrake: Som vanligt sågs flera fåglar i Sättunaviken under sommaren. Stora antal under hösten var: 100 ex Norrbysjön 26.10, 100 ex Plattformen, Nybro, SVNR 2.11, 110 ex Ljungsjön 7.11, 180 ex Bergs hamn, Roxen 8.11.

Järpe: 1 ex Rosenkällasjön, Tinnerö Eklandskap 7.7, 2 ex Rådsla 31.10.

Vaktel: 1 spelande Västerlösa Prästgård, 15.6, 1 spelande Sättunaviken, SVNR 20.6, 1 spelande S. Lund, SO Flistad kyrka 20.6, 1

spelade Vårdsberg kyrka 27.6, 1 spelande Ledberg kyrka, 26.8.

Gråhakedopping: 2 ex Sättunaviken, SVNR 4.8-17.8, 1 1K Sättunaviken, SVNR 2.9, 1 ad Sättunaviken, SVNR, 4.9, 2 ex Sättunaviken, SVNR 8.9-9.9.

Smådopping: Vid Rosenkällasjön häckade minst 3 par. 1 ex Gärstadverken 19.9, 1 ex Smedstad, Tinnerö Eklandskap 26.9, 1 ex Kungsbro, Roxen 21.11. Dessutom sågs enstaka fåglar vid Sättunaviken, SVNR, mellan 27.8-25.9.

Svarthakedopping: Från mitten av juli sågs upp till 9 ex i SVNR. I Rosenkällaskjön genomförde 3-4 par häckning.

Storskarv: Största antal var 4000 ex Stångåmynningen, Roxen 21.8.

Rördrom: 1 hane spelande Sättuna badplats, Roxen 16.7.

Brun glada: 1 ex Härnaviken, SVNR, 15.7. Fågeln sågs sedan sporadiskt av enstaka skådare tom 28.7.

Röd glada: 1 ad Stångåmynningen, Roxen 12.8.

Ängshök: 1 hane SVNR 3.7, 1 ad hane Ledberg kyrka 9.7, 1 ad hane Västerlösa kyrka 9.8, 1 ad hane Kränge, Ledberg 15.8. 1 hona Sättunaviken, SVNR 10.9.

Stäpphök: 1 1K Vistkärret, Sturefors tätort 26.8.

Stäppörn: 1 1K sågs tillfälligt i området väster om Roxen och söder om Ljungsbro 10.10. Första fyndet för såväl Linköpings kommun som Östergötland om det godkänns.

Kungsörn: 1 str S Linköping 20.11.

Pilgrimsfalk: Observationer finns från främst Roxentrakten mellan 1.8 och 11.11. Många obsar rör säkert samma individ, men totalt har ca tio olika fåglar setts.

Kornknarr: Från 22.6 hördes en spelande hane vid Halshöga, Tinnerö Eklandskap. 2.7.

hördes två fåglar och 15.7 sågs en hona med 5 pulli vilket visar att häckning genomfördes. 1 spelande Sibborpesjön 26.6-29.6. 1 hanne spelande Djurgårdstorpet Tinnerö Eklandska 2.7, 1 spelande Edsberga, Sturefors tätort 1.8.

Myrsnäppa: 1 ex Sättunaviken, SVNR 11.6-12.6.

Myrspov: Höga sträcksiffror rapporteras från Roxenområdet. Tex. 450 ex 19.7. och 335 ex Fanjunkaregatan Linköping! 1.8.

Dammsnäppa: 1 ex Sättunaviken, SVNR, Roxen 10.7 blev årets sista observation.

Roskarl: 1 1K Sättunaviken, SVNR 17.8.

Amerikansk kopparand: 1 ad hanne Sättunaviken, SVNR 28.7 och 15.8-17.8.

Smalnäbbad simsnäppa: 1 ex Sättunaviken, SVNR 27.7.

Kustlabb: 1 str Nybro, SVNR 19.7, 2 ex SVNR 15.8.

Dvärgmå: Observationer gjordes som visar på häckning i Svartåmynningens naturreservat.

Silltrut: 1 1K Härnaviken, SVNR 29.10.

Kaspisk trut: En 1K-fågel sågs vid Gärstadverken 18.8-19.8 och blir den första i Linköpings kommun om den godkänns av RK.

Kentsk tärna: 1 ex Parkeringen, Nybro, SVNR 3.7.

Småtärna: 1 ex Sättunaviken, SVNR 11.6-12.6. 1 str Härnaviken, SVNR 2.7.

Svarttärna: 1 ex Sättunaviken, SVNR 13.6, 2 ad Sättunaviken, SVNR, 30.7.

Turturduva: 1 ex Stångåmynningen, Roxen 12.8.

Jorduggla: 1 ex Infarten, Nybro, SVNR 4.7-6.7, 1 ex Sättunaviken, SVNR 7.9, 1 ex

Gerstorp, Kaga 10.10, 1 ex bron över Svartån, Flistad kyrka 13.10.

Nattskärre: 3 ex spelande Ormstensmossen 12.6.

Tretåig hackspett: 1 ex Rådsla 7.11-14.11. På samma plats som i januari!

Skärpiplärka: 1 ex Bergs slussar, Roxen 22.9, 1 str Parkeringen, Nybro, SVNR 23.9, 2 ex Stora tornet, Nybro, SVNR 20.11.

Forsärla: Ett par häckade i Tinnerbäcksravinen, Linköping och ett par vid Kungskvarn, Ledberg. Vid Rosenkällasjön sågs som mest 1 hona och 2 ungfåglar mellan 4.7 och 16.8. 1 ad Öjebro 23.6, 1 ex Gamla Linköping 10.9, 2 ex Nykvarn, Linköping 15.10, 1 ad hanne Nykvarn Linköping 3.12.

Svart rödstjart: 1 honfärgad Rökingestigen 38, Ljungsbro 23.10.

Ringtrast: 1 honfärgad Sättunaviken, SVNR 11.10, 1 ex Askeby kyrka 4.11.

Kärrsångare: Sjungande fåglar rapporteras från Smedstad, Tinnerö Eklandskap 12.6 Vikingstad tätort, 18.6. Dessutom ringmärktes 3 ex vid Stångåmynningen, Roxen, 12.8 och 21.8.

Trastsångare: 1 ad hanne spelande Sättuna badplats, Roxen 16.7, 1 ad Plattformen, Nybro, SVNR 26.7, 1 1K ringmärkt Stångåmynningen, Roxen 12.8.

Sommargylling: 1 spelande Lektorshagen, Linköping 1.7-6.7.

Snösiska: 1 ad Parkeringen, Nybro, SVNR 10.11, 1 ad Brandstationen Linköping, 25.11.

Videsparv/dvärgsparv: 1 obestämd ”ticksparv” sågs vid Härnaviken, SVNR, 3.9.

---

8 000 storskrake observerades 20 november 2004 i strålande vinterväder.

I år var det fyrtiofjärde året i följd som Linköpings Fågelklubb räknade rastande storskrake i Roxen. Räkningen har i stort gått till på samma sätt varje år. I år rapporterades 8 000 rastande storskrakar den tjugonde november. Den trettonde observerades 4 300 storskrakar.

De senaste åren har 2 300 – 7 600 storskrakar rapporterats under dessa novemberhelger. Det är inte många år som vädret varit så gynnsamt som i år med hyfsad sikt bägge lördagsmorgnarna. Det är vanligt att delar av sjön inte kan inventeras under en av helgerna beroende på disigt eller dimmigt väder. En del av variationerna i antalet storskrakar under de senaste åren verkar bero på om hösten varit varm eller om vintern börjat visa sig. Under sjuttioalet och det tidiga nittioalet fram till 1997 rapporterades ca 10 000 fåglar årligen. Under åttiotalet rapporterades mer än 20 000 rastande storskrakar.

Lördagen den trettonde november

Denna lördagsmorgon rapporterades 4 300 storskrakar. Det var någon minusgrad, soligt och en svag västvind. 1 200 storskrakar rapporterades från Norsholm och två flockar på sammanlagt 2 500 fåglar låg mellan Snavudden och Tvärskogsudde. Övriga rapporter var ca 80 salskrakar, fyra havsörnar, åtta snatteränder, två brunänder och en bergand.

Lördagen den tjugonde november

Vid detta räkningstillfälle rapporterades ca 8 000 storskrakar. Denna vintermorgon med en temperatur på -8°C, sol och nästan vindstilla fick jag pulsa i snö fram till min observationsplats på Nyckelbergen. I Norsholm var det nyis och från bl a Sandvik rök det så kraftigt från vattnet att sikten blev begränsad. De flesta storskrakarna låg mitt i sjön mellan Nyckelbergen och Tvärskogsudde. Klockan nio fanns där två stora flockar på sammanlagt 7 000 storskrakar. Nedanför Nyckelbergen fiskade en till två flockar på sammanlagt 700 fåglar. Från viken in mot Stångåmynningen rapporterades 200 storskrakar. Övriga observationer var bl a 150 salskrakar, 3 - 4 havsörnar, 50 sträckande sångsvanar och 52 knölsvanar.

Vill du läsa om tidigare års storskrakeräkningar i Roxen rekommenderas ”Höstuppträdande av storskrake *Mergus merganser* i Roxen 1961 – 1995” av Henrik Druid och Jussi Tranesjö i nr 4 av Vingspegeln 1995. För de senaste åren har en sammanfattning av det årets räkning i november lämnats i decembernumret av Dendrocopos och sedan 2003 i Rödspoven nr 1.

I år deltog 17 personer och den tjugonde november räknades storskrake från tolv observationsplatser runt sjön. **Samtliga som deltog skall ha ett stort tack!**

Barbro Nordström

15.1: Miljömärkt artrally

Traditionsenligt Kravmärkt vinterrally där bilåkning inte är tillåten, endast miljövänliga transportmedel! Start varsomhelst i Östergötland 9.00 och återsamling vid Linköpings station senast 16.00. Efter rallyt samlas vi och bastar, äter middag och går igenom vad som setts under dagen. Anmälan av lag (2-3 personer) till Olof Hjelm (013-105683, olof.hjelm@telia.com) eller Kjell Carlsson (013-174513, kjeca@ifm.liu.se) senast 12.1.

27.2: LFK:s årsmöte - samarrangemang med ÖLOF - samt föredrag av Anders Wirdheim

I år samarrangerar vi årsmöte med Östergötlands ornitologiska förening (ÖLOF). ÖLOF:s årsmöte börjar 14.30, medan LFK:s årsmöte börjar 15.00. Platsen är Naturcentrum i Linköping. Efter mötesförhandlingar och kaffe, ungefär 16.00, visar Anders Wirdheim bilder och berättar om Sydafrikas fågelfauna samt fågelskyddsorganisationen BirdLife International. Se vidare kallelse och beskrivning inne i tidningen!

9.3: CES - miljöövervakning genom ringmärkning av fåglar

Thomas Pettersson, ansvarig för CES-Sverige, visar bilder och pratar om detta nationella ringmärkningsprojekt som syftar till att upptäcka trender i fåglarnas populationer, och också till att få en uppfattning om orsakerna till förändringarna. Genom projektet fås en god inblick i de olika arternas förhållanden under häckningen i Sverige, och man kan faktiskt också få en liten uppfattning om hur de har det på övervintringsområdet söder om Sahara! Plats och tid: Naturcentrum i Linköping, 19.00. Fritt inträde och ingen anmälan behövs.

12-13.3: Våren på västkusten

Vem vet vad västkusten har att erbjuda i början av mars? Vi letar karismatiska berglärkor, betraktar pilgrimsfalkar och studerar svartnäbbad islom på nära håll? Våren börjar kanske komma, med de första storspovarna och lärkorna. Intressanta trutar brukar övervintra i Glommens hamn. Vi åker tidigt på lördag morgon, bor på vandrarhem mitt i Getteröns naturreservat och åker dit fåglarna finns. Kostnad för övernattnin 100 kr. Bindande anmälan görs senast 23.1 2005 till Per Törnquist (tel. 013-605 40).

19-20.3: Spettar och ugglor i Tjällmoskogarna

Avfärd från Linköping på lördagseftermiddagen och ugglelyssning på kvällen. I norra Motala kommun är chanserna bra för t.ex. pärluggla, och nog är det väl dags för en ropande slaguggla i Östergötland! Vi övernattar sedan under enkla förhållanden vid Kärnskogsmosse. Morgonen ägnas åt skogshöns och hackspettar. Vi besöker bl.a. lokaler där tretåig hackspett observerats de senaste åren. Anmälan till Olof Hjelm (013-10 56 83, olof.hjelm@telia.com) senast onsdag 16.3.

9.4: Sjöfågelsträck på Häreddsskär

Tuff fågelskådning längst ut i havsbandet! Har vi tur med praktejden i år? Båten avgår från Fyrudden 06.00, och vi kommer tillbaka dit ca 17.00. Kostnad för båtresan är ca 200 kr (dock beroende på antalet deltagare), och detta betalas kontant vid resans start. Anmälan till Kjell Carlsson senast 25.3 (013-174513, mail kjeca@ifm.liu.se). Eftersom denna exkursion är ganska väderberoende uppmanas deltagarna att skaffa aktuell information om resan - ring Kjell Carlsson eller Östgötasvararen (013-133986) dagen före resan!

FORTSÄTTNING PROGRAM VÅREN 2005

3.5: Våren vid Sättunaviken

Simänder i praktdräkt, rastande vadare och nyanlända tättingar. Exkursion till Sättunaviken som är en av Sveriges finaste inlandslokaler! Samling vid Sättunavikens parkeringsplats 18.00. Ansvarig Thomas Wallin (013-332260).

28.5: Flugsnappare och sångare på Omberg

Vi besöker de fågelrika skogarna på Omberg med siktet inställt på mindre flugsnappare och kanske lundsångare. En tur till Stora Lund för att leta efter

spännande rastare görs också. Avfärd från Linköping 04.00. Anmälan till Olof Hjelm (013-10 56 83, olof.hjelm@telia.com,) senast 25.5.

9.6: På tur efter nattsångare

Början på juni är den bästa tiden för nattens fåglar. Vi lyssnar efter kornknarr, vaktel och kärrsångare, och hoppas på sällsyntare arter som flodsångare och busksångare. Samling vid Cupolen kl 22.00 för vidare färd. Anmälan till Claes Nilsson (013-12 92 13) senast den 5.6.